

Tuulivoimalahanke Ylitornion Kontiovaarassa, NV-25-004187 (LAPELY/5808/2024)

KOMISSION LAUSUNTO KONTIOVAARAN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, YLITORNIO

Myrsky Energia Oy suunnittelee Ylitornion Kontiovaaran alueelle tuulivoimahanketta. Alue rajautuu Tornion kaupunkiin. Hankkeen sähkönsiirtovaihtoehdot sijoittuvat myös Tornion kaupungin alueelle. Tuulivoimala-alue sijaitsee noin 5 kilometriä länsirajalta. Suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuu noin 9 km kaakkoon Ylitornion keskusta-alueesta. Karungin kylä sijaitsee noin 19 kilometriä alueesta etelään. Ruotsin puolella Hedenäsetin kylä on noin 8 kilometrin päässä ja Övertorneån kuntakeskus Matarengi noin 19 kilometrin päässä tuulivoimala-alueesta.

Alueelle suunnitellaan noin 30 yksikköteholtaan 6–10 MW:n tuulivoimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m. Tuulivoima-alueen pinta-ala on noin 3 670 hehtaaria. Kontiovaaran alue koostuu metsätalouskäytössä olevista metsistä ja ojitetuista soista. Tuulivoimala-alueen itäosassa on myös ojittamattomia soita. Alueen läpi kulkee jonkin verran tiestöä.

Kontiovaaran tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan tuulivoima-alueen toteutusvaihtoehtoa VE1, jossa alueelle toteutetaan 30 tuulivoimalaa sekä pienempää vaihtoehtoa VE2, joka muodostetaan YVA-selostusvaiheessa, kun maastoinventointien tulokset ovat selvillä. Lisäksi tarkastellaan hankkeen toteuttamatta jättämistä (VE0). Voimaloiden sijoittelu on alustava ja voi tarkentua YVA-menettelyssä tehtävien selvitysten myötä.

Virtavedet tuulivoimala-alueella ovat Martimojoki ja sen sivuhaarat Luomajoki ja Heinäjänkäoja. Martimojoki laskee Tornionjokeen noin 4 kilometrin päässä lounaaseen hankealueesta.

Kontiovaaran hankealueen läheisyydessä on 15 muuta tuulivoimalahanketta 35 kilometrin etäisyydellä hankealueen rajalta ja kaksi toiminnassa olevaa tuulivoimala-aluetta. Lähimpänä sijaitsee Pietinvaara ja Karhakkavaara Kontiovaaran hankkeeseen rajautuen pohjoisen ja kaakon puolella. Alle viiden kilometrin etäisyydellä sijaitsee Kummunmaan ja Repojätkän tuulivoimalahankkeet idässä, Reväsvaara ja Kojumaa luoteessa sekä Harjunkorpi koillisessa. Alle 10 kilometrin etäisyydellä on Kitkiäisvaaran toiminnassa oleva tuulivoimala-alue ja Martimon ja Haapamaan hankkeet kaakossa. Ruotsin puolella lähin tuulivoimalahanke on noin 35 kilometrin päässä.

Tornionjoen ja Tervolan väliselle alueelle suunnitelluista 506 tuulivoimalayksiköstä 481 on suunnitteluvaiheessa, kahdeksan tuotannossa (Kitkiäisväara Torniossa), 17 voimalaa on saanut rakennusluvan (Palovaaran hanke Pellossa).

Maisemavaikutukset Ruotsin puolella arvioidaan samoin menetelmin kuin Suomen puolella.

Komissio toteaa, että hanke sijoittuu Martimojoen ja Luomajoen valuma-alueelle, josta vedet muodostuvat voimakkaasti ojitetuilta suo- ja metsäalueilta. Vesistöjen ekologinen ja hydro-morfologinen tila on tyydyttävä, eli hyvää heikompi. Martimojoen fosforipitoisuudet ovat luontaiseen tasoon nähden kaksinkertaiset. Vesistöjen soveltuvuus lohikalojen lisääntymiseen on ratkaisevasti heikentynyt jokien liettymisen ja korkeiden humuspitoisuuksien vuoksi. Ennallistamistoimet on aloitettu 2000-luvun alussa ja niille on edelleen tarvetta vesien hyvän tilan saavuttamiseksi.

Hankealueella olevilla GTK:n karttapalvelussa esitetyillä maaperän tutkimuspisteillä esiintyy happamia sulfaattimaita. Hapettuessaan sulfaattimaat voivat muodostaa hyvin happamia vesiä esimerkiksi ojituksista ja maanrakennuksesta, joista voi aiheutua pitkäaikainen riski Martimojokeen ja edelleen rajajokeen vesiä keräävien purojen vedenlaadulle. Komissio kehottaa arvioimaan tällaiset riskit hankkeessa ja esittämään toimenpiteitä, joilla happamien vuotovesien riskiä vesistöihin voidaan vähentää.

Maatuulivoiman vesistövaikutuksista on tänä vuonna julkaistu esiselvitys *Maatuulivoiman rakentamisen vesistövaikutukset Esiselvitys vaikutuksista, niiden arviointitavoista ja haittojen lieventämisestä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, raportteja 10/2025, toim. Kropsu, E.)*

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/190902/Raportteja_10_2025.pdf?sequence=3&isAllowed=y), jossa todetaan mm:

”Tuulivoimahankkeen hydrologisten vaikutusten arvioimiseksi keskeistä on tuottaa karkeat arviot tarvittavien ojitusten määrästä, sijainnista ja kuivatussyvyydestä sekä maankäytön muutosten määrästä. Lisäksi tulisi arvioida ojitusalueiden maaperän perusteella kuivatustarvetta etenkin turvemailla, sekä sitä, mihin vedet johdetaan ja mihin mahdolliset vedenpidätysratkaisut sijoitetaan. Oleellista on myös veden virtaussuuntiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Kuivatustoimissa tulee välttää virtaussuuntien merkittävää muuttamista. Alueellisissa kuivatuksissa tulisi ottaa huomioon myös alueen soiden hydrologinen tyyppi, eli arvio siitä mistä suoalueet saavat vetensä.” ja ”Tuulivoimarakentamiseen liittyvät maanrakennustyöt, ojitukset ja maankuivatukset aiheuttavat riskin lyhyt- ja pitkäaikaiselle vesistökuormitukselle. Vesistökuormitusta aiheuttavat kiintoaineen, ravinteiden, orgaanisen aineksen ja/tai mahdollinen happaman kuormituksen lisääntyminen.”

Esiselvityksessä on esitetty menetelmiä ja suosituksia vesistövaikutusten arvioimiseksi.

Komissio katsoo, että YVA-ohjelman alustavaan näkymäarvioon voi olla tarve lisätä valokuvasovitteita rajanylittävien vaikutusten kattavan arvioinnin tueksi: Kylät Korpikylä, Karungi ja Kukkolaforseen sekä Luppioberget tulisi arvioida valokuvasovittein alustavan näkymäanalyysin perusteella (s. 32 ruotsinkielisessä Kontiovaaran YVA-ohjelmassa). Risuddenin ja Hedenäsetin valokuvasovitteiden tulee olla näitä alueita ja niiden näkymiä edustavat.

Rajanylittävien maisemavaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota Tornionlaakson maisemakuvan erityispiirteisiin ja maiseman eri skaaloihin, pienipiirteisestä vanhasta kyläasutuksesta avoimiin laajempiin näkymiin, ja kuvata vaikutusten merkittävyyttä erityyppisiin maiseman osakokonaisuuksiin nähden, erityisesti kumulatiivisten vaikutusten suhteen. On syytä kuvata se kuinka suureen osaan aluetta (kylä, taajama tai muu aluerajaus) vaikutukset kohdistuvat ja arvioida alueiden sietokyky hankkeen vaikutuksille yksinään ja muiden hankkeiden kanssa (yhteis- ja kumulatiiviset vaikutukset).

Alueen luonnonolosuhteet tulee huomioida arvioinnissa; vuorokauden ja vuoden pimeän ajan pituus, hankkeen vaikutus pimeyden ja hiljaisuuden kokemiseen sekä luonnon tarkkailuun virkistys- ja matkailutoiminnoissa vaikutusalueella.

Ruotsinkielisessä kuulemisaineistossa Övertorneå- nimellä viitataan Ylitornion kuntaan, mikä voi aiheuttaa sekaannusta. Suomen Ylitornion kunnan nimi on myös ruotsiksi Ylitornio.

Lausunnon on valmistellut komission sihteeri Annika Sallisalmi. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenettelyllä 5.5.2025 mennessä. Lausunto on tallennettu ACTA-diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio